

Власник-підприємець може захистити своє право власності шляхом судового порядку захисту (звернення з позовом до господарського суду) та шляхом відомчого порядку захисту (звернення до органу державної влади, органу місцевого самоврядування з вимогою визнати його права, припинити правовідносини, усунути перешкоди в здійсненні права тощо). В останньому випадку власник-підприємець має можливість ще до звернення до суду використовувати майже всі передбачені цивільним законодавством засоби захисту.

Звичайно ж, винна сторона може і самостійно виконати зобов'язання з відшкодування шкоди, зі сплати штрафних санкцій, але якщо підприємець вимагає відшкодування моральної шкоди, таке відшкодування можливе лише в судовому порядку.

Отже, у разі порушення своїх прав власника неправомірними актами органів державної влади, органів місцевого самоврядування підприємці можуть на свій вибір вимагати або визнання акту недійсним, або поєднати зазначену вимогу з іншими засобами захисту та відповідальності. При цьому власник-підприємець майже завжди сам може обрати форму захисту (судову або відомчу). У разі винного заподіяння шкоди може бути використаний такий засіб захисту, як визнання акта недійсним, відшкодування завданої матеріальної та/або моральної шкоди.

Недоліками в законодавчому врегулюванні питань захисту права власності підприємців у випадках втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у здійснення власником його правомочностей та видання ними актів, які порушують права власників, є наявність великої кількості нормативних актів, що регулюють ці питання, та превалювання серед них підзаконних, відсутність єдиної термінології як щодо суб'єктів відповідальності, так і щодо дій (незаконні чи неправомірні) цих суб'єктів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Предпринимательское право в вопросах и ответах: уч. пособие / [под общ. ред. Н.А. Саниахметовой]. – изд-е 2-е, перераб. и доп. – Х.: ООО "Одиссей", 2002. – 576 с.
2. Власник і право власності / [відповід. ред. Я.М. Шевченко] – К.: Наукова думка, 1994. – 162 с.

УДК 349.91 (477)

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ ДОГОВОРУ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО СЕРВІТУТУ

Михайленко О.О., к.ю.н., доцент

Запорізький національний університет

У статті висвітлюється проблема особливостей змісту договору про встановлення земельного сервітуту як самостійного цивільно-правового договору, спрямованого на реалізацію речового права користування чужим майном. Детально аналізуються поняття, ознаки, суб'єктний склад договору, а також його обов'язкові умови: предмет, міра (обсяг) користування чужим майном, форма. Окрему увагу приділено характеристичі ініціативних умов договору – прав та обов'язків сторін, строку дії, відповідальності сторін за порушення умов договору.

Ключові слова: земельний сервітут, договір, підстави виникнення суб'єктивних прав, зміст договору, обов'язкові та ініціативні умови договору.

Михайленко О.А. ОСОБЕННОСТИ СОДЕРЖАНИЯ ДОГОВОРА ОБ УСТАНОВЛЕНИИ ЗЕМЕЛЬНОГО СЕРВИТУТА / Запорожский национальный университет, Украина

В статье освещается проблема особенностей содержания договора об установлении земельного сервитута как самостоятельного гражданско-правового договора, направленного на реализацию вещного права пользования чужим имуществом. Детально анализируются понятие, признаки, субъектный состав договора, а также его обязательные условия: предмет, мера (объем) пользования чужим имуществом, форма. Особое внимание уделено характеристике инициативных условий договора – правам и обязанностям сторон, сроку действия, ответственности сторон за нарушение условий договора.

Ключевые слова: земельный сервитут, договор, основания возникновения субъективных прав, содержание договора, обязательные и инициативные условия договора.

Mykhailenko O.A. THE FEATURES OF AGREEMENT MAINTENANCE LIGHTS UP THE ESTABLISHMENT OF LANDED SERVITUDE / Zaporizhzhya national university, Ukraine

In the article the problem of features of maintenance of agreement lights up the establishment of landed servitude as an independent civil legal agreement, directed on realization of law of estate using stranger property. A concept, signs, subject composition of agreement, and also his obligatory conditions, is analyzed in detail: object, measure (volume) of using stranger property, form. Separate attention is devoted to description of initiative conditions of the agreement – rights and duties of sides, term of action, responsibility of sides for violation of agreement conditions.

Key words: landed servitude, agreement, grounds of origin of equitable rights, maintenance of agreement, obligatory and initiative conditions of agreement.

Будь-яке цивільне правовідношення виникає на підставі юридичних фактів, визначених у ст.11 ЦК України. Їх перелік стосовно сервітутних прав конкретизований ч.1 ст.402, ст.1246 ЦК України, ст.100 ЗК України. Виходячи з приватноправових засад, покладених в основу регулювання цивільно-правових відносин, найуживанішою підставою виникнення сервітутних прав є договір. Хоча книга 5 ЦК України не містить правової регламентації сервітутного договору як окремого самостійного виду, його існування опосередковується нормою ч.1 ст.6 ЦК України. Згідно з нею сторони можуть укласти договір, який не регламентований актами цивільного законодавства, але відповідає його загальним засадам, так званий „непоіменований договір”. Але зважаючи на відсутність усталеної практики застосування сервітутів в Україні, наявні колізії їх правового регулювання та майже повну недослідженість у цивілістичній літературі, проблема з’ясування змісту договору про встановлення земельного сервітуту бачиться вкрай актуальною.

Розв’язанню проблемних аспектів теорії сервітутних прав, а також обґрунтуванню доцільності відродження даного інституту в системі цивільного права України, приділялася певна увага науковців. Свої міркування з цього приводу висловили такі знані фахівці, як О.А. Підпригора та Ч.Н. Азімов, а також Р.І. Марусенко, А.М. Третяк, І.Ф. Севрюкова, С. Алексєєва та інші дослідники. Проте вадою майже всіх зазначених досліджень є недостатня увага до підстав виникнення даних прав. Проблемні аспекти запровадження сервітутів вивчалися, насамперед, в контексті тлумачення ст.402 ЦК України, однак самостійні дослідження, спрямовані на визначення змісту сервітутного договору, порядку його укладання, зміни та припинення, у доктрині не проводилися, тому положення сервітутного договору вимагають ретельного вивчення та критичного аналізу.

Отже, метою даної статті є аналіз змісту договору про встановлення сервітутного права як самостійного цивільно-правового договору, виявлення прогалин та колізій нормативного регулювання його положень та опрацювання пропозицій щодо їх усунення.

Змістом договору є сукупність умов, на яких він укладений. Згідно з ч.1 ст.628 ЦК України умови поділяються на ініціативні – визначені на розсуд сторін та погоджені ними, й обов’язкові – необхідні відповідно до актів цивільного законодавства, тобто такі, що не можуть змінюватися сторонами через наявність в актах цивільного законодавства прямого застереження про це, а також умови, обов’язковість яких

впливає зі змісту зазначених актів або із суті відносин між сторонами [1, 93]. Сукупність ініціативних та обов'язкових умов на підставі ч.1 ст.638 ЦК України належить до складу істотних умов цивільно-правового договору.

Виходячи з принципу встановлення речових прав законом, групу обов'язкових умов сервітутного договору складають умови про предмет, суб'єктний склад та форму договору, всі ж інші належать до переліку ініціативних умов.

Предметом сервітутного договору є надане суб'єкту право обмеженого користування чужим нерухомим майном (попередньо привласненою, індивідуально-визначеною річчю). Так, земельний сервітут може передбачати право проходу чи проїзду через чужу земельну ділянку, право проживання в чужому домі, рибальства в сусідському ставку, користування чужим колодязем, будівництво споруди з опорою на чужу будівлю, тощо.

Дане право відповідно до ч.1 ст.401, ч.3 ст.404 ЦК України та ч.1 ст.98 ЗК України може запроваджуватися щодо користування земельною ділянкою, іншими природними ресурсами, будівлями, спорудами та іншою нерухомістю (земельний сервітут). Можливість встановлення сервітутів для користування будь-яким неспоживчим, індивідуально-визначеним рухомим майном в законодавстві не регламентується, хоча й передбачається особистий різновид даних прав. Утім, легалізація такої можливості, на нашу думку, виявилася б доцільною, оскільки сприяла б одночасному розвитку підприємницької ініціативи та задоволенню особистих потреб суб'єктів цивільного права, коли будь-яка річ, у тому числі і рухома, у користуванні якою зацікавлений суб'єкт, може виступати об'єктом сервітутного правовідношення.

На підставі ч.1 ст.403 ЦК України сторонам сервітутного договору належить чітко визначити обсяг (міру) дозволеного використання майна. Міра користування тією чи іншою нерухомою річчю залежить від якостей та властивостей самої речі, її господарського призначення і може визначатися виходячи з різних критеріїв: обсягу природних ресурсів (наприклад, при рибальстві, водозаборі та водовідведенні), цілі використання (для прокладки та обслуговування ліній електромереж, зв'язку, трубопроводів або для інших конкретно визначених господарських цілей), сезонності користування, його тривалості (постійності чи періодичності використання майна). Міра користування чужим майном у договорі повинна бути чітко окреслена, бо саме вона характеризує сутність сервітуту як права обмеженого користування, тобто користування чужим майном певною мірою (у певному обсязі). Тому у випадку встановлення земельного сервітуту, пов'язаного з просторовим використанням частки обслуговуючої земельної ділянки (при праві проходу, відводу води), до договору невід'ємною частиною повинен додаватися схематичний план обслуговуючого наділу, з окресленням погодженої сторонами просторової дії сервітуту; а при запровадженні права проживання в чужому будинку – не лише визначатися коло осіб, на користь яких це право встановлене, але й види приміщень, наданих в особисте, а також у спільне з власником будинку використання.

Таке детальне визначення обсягу користування виступатиме гарантією дотримання прав як власника, так і користувача обтяженого сервітутом майна, бо, з одного боку, унеможливить випадки виходу управоможеного суб'єкта за межі наданих йому прав, а з іншого – не допускати самоуправного звуження меж користування майном його власником. Крім того, воно усуватиме можливі прояви зловживання правом з боку сервітуарія, бо заборонятиме надмірне застосування майна, не допускати погіршення його якостей, суттєвого зношення і знищення, а це, у свою чергу, запобігатиме достроковому припиненню сервітутного права.

Отже, міра (обсяг) користування майном є обов'язковою умовою сервітутного договору, домовленість щодо якої повинна бути узгоджена та визначена сторонами в

тексті договору якнайдетальніше.

Договір про встановлення сервітуту є двостороннім, його сторонами виступають сервітуарій та особа, яка надала майно в користування.

Сервітуарієм, за історичною традицією, є власник пануючої земельної ділянки (при земельному сервітуті) та особа, на користь якої встановлений особистий сервітут. Але виходячи із сучасного рівня розвитку господарських відносин, упорядники ЦК та ЗК України передбачили можливість встановлення земельних сервітутів і на вимогу законного володільця (землекористувача) – особи, яка володіє чужим майном на законній підставі, зокрема, на підставі договору найму, оренди, ренти, тощо (ч.2 ст.401 ЦК України, ч.1 ст.100 ЗК України).

Стороною, зобов'язаною надати сервітут, за договором виступає, насамперед, власник майна або законний (титульний) володільць (землекористувач), до якого з відповідною пропозицією має право звернутися сервітуарій (ч.2 ст.402 ЦК України). Ініціатором встановлення сервітуту є, як правило, власник (землекористувач) менш зручної або менш цінної земельної ділянки, який бажає отримати певні вигоди від використання чужої землі, її благ та зручностей.

У доктрині висловлювалася думка, що титульний володільць за власною ініціативою має право, навіть без згоди власника, запровадити новий сервітут чи інше речове обмеження на раніше обтяжене майно [2, 13]. Така позиція не може вважатися вірною. Дійсно, з приводу користування однією річчю можуть існувати два, або навіть і більше тотожні чи відмінні сервітути, але право на їх встановлення належить до виключної компетенції власника, бо такого роду обтяження суттєво впливають на реалізацію права власності. Крім того, встановлення сервітуту є одним із способів здійснення права розпорядження майном, якого титульний володільць, як правило, позбавлений, а, як відомо, ніхто не може передати іншому більше прав, ніж має сам. Більш того, на підставі ч.4 ст.403 ЦК України сервітуарію прямо забороняється, навіть, відчужувати своє право. Тому суб'єкт раніше встановленого земельного сервітуту не може бути зобов'язаною стороною при запровадженні нового сервітуту на передане йому в користування майно.

Отже, на підставі наведеного, маємо привід для певного узагальнення – суб'єктний склад договору про встановлення земельного сервітуту може бути представлений комбінаціями: „власник обтяженої речі – власник пануючої речі”, „власник – землекористувач” чи іншим можливим поєднанням зазначених суб'єктів, але в жодному разі не „сервітуарій – титульний володільць чужого майна”.

Наступною обов'язковою умовою договору про встановлення земельного сервітуту є форма. Договір про встановлення сервітутного права повинен укладатися в письмовій формі та підлягає обов'язковій державній реєстрації відповідно до вимог ч.1 ст.402 ЦК України та ст.4 Закону України „Про державну реєстрацію прав на нерухоме майно та їх обмежень” від 01.07.2004 р. [3], оскільки лише з моменту державної реєстрації даний правочин вважається вчиненим (ч.1 ст.210, ч.3 ст.640 ЦК України).

У цьому контексті належить зазначити, що сервітутний договір може набувати юридичного оформлення в якості самостійного правочину, спрямованого на виникнення, зміну та припинення сервітутного правовідношення, так і додаткової до змісту іншого договору умови – коли умова про встановлення права обмеженого користування чужим майном включена окремим пунктом (розділом) до будь-якого цивільно-правового договору чи правочину, зокрема, заповіту. Обов'язкового письмового оформлення сервітутного права вимагають обидва зазначені способи викладення. Однак, якщо сервітут запроваджений окремим пунктом до змісту іншого цивільного договору (наприклад, купівлі-продажу земельної ділянки або дарування

нерухомості), то такий договір підлягає, крім того, обов'язковому нотаріальному посвідченню, згідно зі ст.658 та ч.2 ст.719 ЦК України. Такий належним чином оформлений та нотаріально посвідчений договір є підставою для проведення державної реєстрації запровадженого ним сервітутного права (ст.19 Закону України „Про державну реєстрацію прав на нерухоме майно та їх обмежень”). Якщо ж сервітут встановлюється заповітом або судовим рішенням, то правовстановлюючими документами, на підставі яких відбувається державна реєстрація обмежень, виступають свідоцтво про право на спадщину або відповідне рішення суду, що набрало законної сили.

Договір про встановлення земельного сервітуту є взаємним (двостороннім), передбачені ним права та обов'язки сторін належать до істотних умов даного договору.

На підставі власного статусу, сервітуарій наділений правом користування чужим майном. Реалізувати його він може в будь-який не заборонений законом спосіб – або вчиняючи активні дії (прохід, випас худоби, проживання в чужому домі) при так званому позитивному сервітуті; або ж, отримувати користь від утримання іншою стороною від вчинення обумовлених дій (затримання води, світла) при негативному сервітуті.

Цікаво, що потреба у фактичному володінні чужою річчю в сервітуарія може бути відсутньою, що характерне, зокрема, для земельних сервітутів. При особистих же сервітутах майно повинне надаватися у володіння сервітуарія без додаткової домовленості про це, оскільки вважається, що встановлення сервітуту передбачає все необхідне для користування ним, зокрема, при використанні чужої робочої худоби, сервітуарію, напевне, зручніше утримувати її у власному господарстві.

Суб'єкт земельного сервітуту зобов'язується, насамперед, користуватися майном лише у визначеному обсязі (обумовленій мірі), про що зазначалося вище. Тому, наприклад, при запровадженні права водопою тварин, забороняється використовувати воду для іригації сільськогосподарських культур, або при праві проходу забороняється додатково проганяти худобу, якщо інше не передбачене договором. Але в разі неможливості реалізації права із земельного сервітуту без залучення додаткових зручностей чи виконання додаткових дій, зручності вважаються наданими, а дії – дозволеними, наприклад, сервітут водозабору тягне, навіть і попередньо не обумовлене, право проходу до колодязя чи водойми.

Сервітуарій зобов'язаний дотримуватися узгодженої мети, задля досягнення якої встановлене сервітутне право. Наприклад, при користуванні чужою ділянкою для видобутку загальнопоширених корисних копалин забороняється використовувати її для садівництва, городництва чи будь-яких інших цілей. Чинне законодавство передбачає покладання даного обов'язку лише на суб'єкта земельного сервітуту – власник має право вимагати припинення сервітуту, якщо земельна ділянка використовується не за цільовим призначенням (ч.3 ст.406 ЦК, ч.2“б”ст.102 ЗК). Оскільки пряма вказівка щодо необхідності дотримання цільового призначення рухомого майна в законодавстві України відсутня, то така ситуація ніяк не може вважатися оптимальною. Вона неминуче призведе до численних порушень прав власників. Хто ж надасть своє майно в користування, не будучи впевненим у збереженні його цільового призначення, особливо коли йдеться про вартісну річ? Тому дана норма повинна бути поширена і на суб'єктів особистих сервітутів та підкріплена гарантією відшкодування збитків на випадок порушення.

Обов'язком сервітуарія є також підтримання належного стану майна, необхідного для реалізації земельного сервітуту. Так, володілець дорожнього сервітуту повинен піклуватися про задовільний стан дорожнього покриття та інфраструктури, а особа,

якій надане право водопроводу, водозабору чи відведення води – пильнувати за станом каналу, що проходить через обтяжену земельну ділянку.

Інший його обов'язок – реалізовувати сервітутне право способом, найменш обтяжливим для власника (ч.4 ст.98 та ч.1 ст.103 ЗК), адже користування чужою річчю зазвичай виявляється дещо непомірним, недбалим і може мати для власника збиткові наслідки. Безперечно, обов'язок завдавати якнайменше незручностей власнику та дбайливо ставитися до чужого майна належить закріпити і при регламентації особистих сервітутів, подібно до §1036 Німецького цивільного уложення, ст.601 ЦК Франції, ст.765 Швейцарського цивільного уложення, ст.1068 ЦК Канадської провінції Квебек, оскільки лише за такої умови буде вирішено проблему примирення інтересів сторін договору цивілізованим шляхом, виходячи з принципів справедливості, розумності та добросовісності, зазначених п.6 ч.1 ст.3 ЦК України в якості основоположних засад вітчизняного цивільного законодавства.

Якщо не передбачене інше, сервітутне право запроваджується на оплатних засадах (ч.3 ст.403 ЦК, ч.3 ст.101 ЗК). Вочевидь, такий підхід є виправданим, бо навряд чи безкоштовні відносини з використання чужого нерухомого майна набудуть широкого застосування в умовах ринкової економіки України. Логічно, що власники в більшості випадків вимагатимуть відповідної компенсації за спричинені незручності, тому випадки укладання договорів на безоплатних умовах будуть швидше виключенням із загальної практики.

Зважаючи на повну відсутність практичного досвіду використання оплатних сервітутних прав та суспільну значимість об'єктів нерухомості, існує нагальна потреба нормативної регламентації методики визначення граничних грошових тарифів, передбачених за користування найціннішими видами майна, нижче або вище яких сторони не повинні їх узгоджувати. До того ж, здійснення справедливого, економічно вигідного розрахунку розміру плати взагалі навряд чи під силу пересічному суб'єктові, тому з даного питання слід визначитися законодавцеві.

Оскільки договір про встановлення земельного сервітуту належить до групи договорів із передачі майна в користування, то після спливу терміну його дії сервітуарій зобов'язаний повернути майно власникові в порядку, передбаченому договором. Слід зазначити, що смерть власника або відчуження ним майна, щодо якого встановлений земельний сервітут, не припиняє чинності сервітутного права, а отже, і договору, через речовий характер правовідносин сторін. Тому після спливу терміну дії даного договору, сервітуарій зобов'язаний повернути майно його власникові, у разі смерті останнього – спадкоємцям, які прийняли в спадщину обтяжене сервітутом майно; а у випадку відчуження майна, обтяженого земельним сервітутом, за життя власника (на підставі договору купівлі-продажу, міни, дарування, тощо) – набувачеві права власності на таке нерухоме майно.

Обов'язки власника при укладанні сервітутного договору полягають, насамперед, у наданні власного майна у тимчасове користування сервітуарія та забороні вчинення перешкод у реалізації сервітутного права.

Сторонам договору, звісно, не забороняється передбачити серед обов'язків власника обтяженої землі додаткові послуги (обробляти наділ, побудувати на ньому іригаційні споруди, зберігати врожай), а вигодонабувачеві оплатити зазначені послуги, але такі договірні відносини не можуть вважатися предметом сервітуту, оскільки визначивши інше, потрібно було б поширити на них право слідування – перехід таких додаткових умов при відчуженні земельної ділянки до нових власників. Звісно, власникові не можна заборонити додатково обтяжувати себе, але в жодному разі не слід перекладати прийняті особисті зобов'язання на правонаступника, який у силу права слідування, разом із правом власності на нерухоме майно і так набуває тягар попередньо

встановленого речового обтяження. Отже, подібні особисті обтяження належить вважати ініціативною умовою договору про встановлення сервітуту, на яку не повинне поширюватися право слідування.

У світлі викладених обов'язків сервітуарія невірним буде вважати сервітутний договір виключно тягарем для власника, лише обмеженням його прав. В якості ініціативної умови в договорі може передбачатися обов'язок сервітуарія щодо підтримання майна в належному стані, приведення об'єкта, що тривалий час не використовується до придатного стану, що з урахуванням оплатності користування є достатньо вигідним для власника. До того ж, надання сервітуту не позбавляє його можливостей самостійного володіння, користування та розпорядження обтяженою річчю (ч.5 ст.403 ЦК України). Земельний сервітут, дійсно, вступає в колізію з правом власності, але за існуючої можливості одночасної паралельної реалізації обох прав (при проході, проїзді, відводі води) власник, вчиняючи такі дії, зобов'язаний не перешкоджати правомочному суб'єктові. Тому, все вищенаведене надає підстав вважати земельний сервітут одним з ефективних способів реалізації права приватної власності.

До складу ініціативних умов належить також строк дії сервітутного договору. Відповідно до ч.2 ст.403 ЦК та ч.2 ст.98 ЗК земельні сервітути встановлюються на визначений або невизначений строк. Якщо строк прямо передбачений, право вважається строковим, якщо ні – діє презумпція безстроковості сервітутного права, в цьому разі припинення сервітутного договору відбувається в порядку, передбаченому ч.2 ст.530 ЦК України. На відміну від земельних, особисті сервітути внаслідок власної сутності, так чи інакше окреслюються часовими межами – конкретним, прямо передбаченим у договорі проміжком часу або, якщо його прямо не встановлено, – терміном життя сервітуарія.

З приводу регламентації відповідальності сторін зазначимо, що на випадок невиконання чи неналежного виконання сторонами своїх обов'язків, у договорі повинні бути передбачені конкретні розміри неустойки та обсяги відшкодування збитків для окремих випадків порушення, які також є ініціативними умовами договору про встановлення сервітуту.

Отже, у результаті проведеного аналізу змісту договору про встановлення земельного сервітуту можна зробити наступні висновки.

Договір про встановлення земельного сервітуту є самостійним цивільно-правовим договором, спрямованим на реалізацію речового права користування чужим майном. Сторонами даного договору виступають сервітуарій та особа, яка надала своє майно в користування. Оскільки сервітутний договір здатен якнайзручніше врегулювати відносини сторін, бажаною бачиться регламентація його умов у новому ЦК України у вигляді окремої статті. У ній слід зазначити, що обов'язковими умовами такого договору є предмет, міра (обсяг) користування чужим майном, а також форма.

Предметом договору про встановлення земельного сервітуту є надане суб'єкту право обмеженого користування чужим нерухомим майном. Об'єктом договору виступає земельна ділянка, природні ресурси, нерухоме майно (при запровадженні земельного сервітуту) або неспоживче індивідуально визначене рухоме майно (при встановленні особистого сервітуту). Міра користування чужим майном відбиває сутність сервітуту як права обмеженого користування і визначає обсяг компетенції сервітуарія щодо використання чужого майна. Договір про встановлення земельного сервітуту належить укладати в письмовій формі з обов'язковою державною реєстрацією, а у випадках, передбачених законом, він підлягає також і нотаріальному посвідченню.

Усі інші домовленості, що складають зміст договору, і відповідно повинні бути узгоджені сторонами при його укладанні, – права та обов'язки сторін (у тому числі й

особистого характеру), оплатність чи безоплатність користування майном, строк дії договору, санкції за порушення його умов належать до ініціативних умов договору про встановлення земельного сервітуту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільне право України: Підручник: У 2 т. / За заг. ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцкого. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – Т. 2. – 552 с.
2. Манукян А.А. Ограничения права собственности по законодательству РФ: автореф. дис. на соиск. уч. степ. к.ю.н.: спец. 12.00.03. / Манукян А.А. – М., 1997. – 26 с.
3. Про державну реєстрацію прав на нерухоме майно та їх обмежень: Закон України від 01.07.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 51. – Ст. 553.

УДК 347.823.36: 656.076.3

СТОРОНИ ДОГОВОРУ НА ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ ТАКСИ

Нечипуренко О.М., к.ю.н., суддя

Запорізький окружний адміністративний суд

Стаття присвячена дослідженню особливостей суб'єктного складу правовідносин, що виникають у сфері перевезення пасажирів таксі. Дається характеристика правового становища кожного з учасників та рівень його правової урегульованості в позитивному праві. Окремому аналізу піддається статус інформаційно-диспетчерських центрів та сутність відносин, що складаються з іншими учасниками перевізних правовідносин.

Ключові слова: договір, інформаційно-диспетчерський центр, комісія, перевезення, перевізник, пасажир.

Нечипуренко А.М. СТОРОНЫ ДОГОВОРА ПЕРЕВОЗКИ ПАСАЖИРОВ ТАКСИ / Запорожский окружной административный суд, Украина

Статья посвящена исследованию особенностей субъектного состава правоотношений, складывающихся в сфере перевозок пассажиров на такси. Дана характеристика правового положения каждого из участников и уровень его правовой урегулированности в действующем законодательстве. Проанализирован статус информационно-диспетчерских центров и сущность отношений, складывающихся с иными участниками правоотношений перевозки.

Ключевые слова: договор, информационно-диспетчерский центр, комиссия, перевозка, перевозчик, пассажир.

Nechipurenko A.M. SIDES OF AGREEMENT OF TRANSPORTATION OF PASAZHIROV IN TAXI / Zaporizhzhya district administrative court, Ukraine

The article is devoted to research the subject composition of legal relationships, accordion in the field of carrying passengers in a taxi. Description of each of participants and level of his legal well-regulatedness in a current legislation legal position is given. Status of informatively-controller's centers and essence of relations, accordion with other participants of legal relationships of transportation is analyzed.

Key words: agreement, informatively-controller's center, commission, transportation, ferryman, passenger.

Статистичні дані свідчать, що роль та значення перевезень пасажирів автомобільним транспортом настільки вагома, що без перебільшення можна стверджувати, що даний вид перевезень є основним. Так, наприклад, лише в січні 2009 року з 590,9 млн. пасажирів автомобільним транспортом було перевезено 336,1 млн.